

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВИЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКРАЇНИ
«БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ І.В.Геруш
“ 25 ” _____ 2020 р.

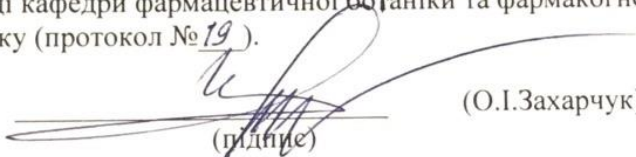
ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни

«ЕТИКА І ДЕОНТОЛОГІЯ У ФАРМАЦІЇ»
(курс за вибором)

Галузь знань 22 Охорона здоров'я _____
(код і назва галузі знань)
Спеціальність 226 Фармація, промислова фармація _____
(код і назва спеціальності)
Освітній ступінь магістр _____
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)
Курс навчання 1 _____
Форма навчання денна _____
(денна, заочна, дистанційна)
Кафедра фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії _____
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії
„ 16 ” серпня 2020 року (протокол № 19).

Завідувач кафедри

(підпис) (О.І.Захарчук)

Схвалено предметною методичною комісією з дисциплін фармацевтичного профілю
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»
„ 17 ” серпня 2020 року (протокол № 6).

Голова предметної
методичної комісії

(підпис) (О.В.Геруш)

Чернівці – 2020

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Фармацевтичної ботаніки та фармакогнозії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Захарчук Олександр Іванович – завідувач, доктор медичних наук, професор Zakharchuk.Oleksandr@bsmu.edu.ua Ежнед Марія Ахмелівна - асистент кафедри mariaezhned@bsmu.edu.ua Матушак Марта Романівна – асистент кафедри matushakmarta@gmail.com
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/farmatsevtichnoyi-botaniki-ta-farmakognoziyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/sajt-kafedri-farmaceuticnoie-botaniki-ta-farmakognoziie/
E-mail	fbf@bsmu.edu.ua
Адреса	М. Чернівці, вул. Федьковича, 15
Контактний телефон	+380(3722) 3-30-21

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	10
Практичні заняття	30
Самостійна робота	50
Вид заключного контролю	залік

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Навчальна дисципліна «Етика і деонтологія у фармації» знайомить студентів з етичними, біоетичними та деонтологічними принципами і нормами, які сприяють належному виконанню професійних обов'язків впродовж практичної діяльності фахівців в галузі фармації.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzuvkovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-ocziynyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
вступ у фармацію	фармацевтичне законодавство
філософія	фармакологія
	менеджмент та маркетинг у фармації
	організація та економіка фармації
	фармакоекономіка

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

- 6.1. **Мета:** формування системи знань з моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології для подальшого належного виконання професійних обов'язків фахівцями фармації
- 6.2. **Завдання:**
- засвоєння сутності основних понять моралі, фармацевтичної етики, біоетики та фармацевтичної деонтології,

- набуття вмінь з використання базових інструментів успішного спілкування та взаємодії,
- вирішення моральних та комунікативних проблем, пов'язаних з практичною діяльністю фармацевтичного працівника

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній фармацевтичній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за недостатньої або обмеженої інформації; ясно і недвозначно доносити свої висновки та знання, розумно їх обґрунтовуючи, до фахової та нефахової аудиторії

7.2. Загальні компетентності:

- КЗ 1. Здатність діяти соціально відповідально та громадянсько свідомо.
- КЗ 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- КЗ 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії.
- КЗ 10. Здатність до вибору стратегії спілкування, здатність працювати в команді.

7.3. Фахові (спеціальні) компетентності:

- КФ 1. Здатність використовувати у професійній діяльності знання нормативно-правових, законодавчих актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.
- КФ 9. Здатність розробляти, впроваджувати та застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності аптечних, оптово-посередницьких, виробничих підприємств та інших фармацевтичних організацій відповідно до принципів Належної практики фармацевтичної освіти та Глобальної рамки FIP.
- КФ 20. Здатність здійснювати консультування та фармацевтичну опіку під час вибору та відпуску безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань, керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського засобу.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

- ПРЗ 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.
- ПРЗ 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.
- ПРЗ 6. Аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності.
- ПРЗ 10. Дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, споживачами, ефективно працювати у команді.
- ПРФ 1. Планувати та реалізовувати професійну діяльність на основі нормативно-правових актів України та рекомендацій належних фармацевтичних практик.
- ПРФ 9. Здатність розробляти, впроваджувати та застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності аптечних, оптово-посередницьких, виробничих підприємств та інших фармацевтичних організацій відповідно до принципів Належної практики фармацевтичної освіти та Глобальної рамки.
- ПРФ 20. Визначати переваги та недоліки лікарських засобів різних фармакологічних груп з урахуванням їхніх біофармацевтичних, фармакокінетичних та

фармакодинамічних особливостей; рекомендувати споживачам лікарські засоби та товари аптечного асортименту з наданням консультативної допомоги.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис кожного модуля дисципліни:

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **90** години (**3** кредити ECTS).

Програма структурована на два змістові модулі:

Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників

Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників

Мораль, її функції. Виховання морально-етичних цінностей: чесність, милосердя, совісність, відповідальність за доручену справу тощо.

Історичний шлях становлення етики, фармацевтичної етики. Деонтологія. Становлення фармацевтичної деонтології. Досвід минулого з медицини та фармації в підготовці фармацевтичних працівників. Клятва Гіппократа. Концепція Альберта Швейцера «благоговіння перед життям». Біоетика в фармації.

Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників

Випадки деетизації та дегуманізації в сучасній медицині та фармації. ВООЗ про підготовку та вимоги до сучасних провізорів (фармацевтів). Належна фармацевтична практика. Поняття про лікарський засіб (ЛЗ), оригінальний та генеричний ЛЗ.

Проблемні питання сьогодення у фармації: комерційний характер роботи аптечних закладів та їхня соціальна функція, надходження на фармацевтичний ринок неякісних та фальсифікованих лікарських засобів, участь бізнесменів у діяльності аптечних та фармацевтичних закладів тощо.

Тема 3. Основи професійних комунікацій

Вміння спілкуватися з людьми – шлях до успіху. Мовні та психологічні ключі визначення типу людини. Диференційований підхід до споживачів. Спілкування з конфліктною людиною.

Стандарти обслуговування (алгоритм спілкування провізорів/фармацевтів із покупцем в аптеці). Контроль якості обслуговування споживачів аптеки: внутрішні інспекції та метод MYSTERY SHOPPING (таємничий покупець).

Належна фармацевтична опіка. Протоколи провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів.

Союз або тріада: лікар – хворий – провізор/фармацевт. Взаємовідносини провізора/фармацевта та лікаря. Взаємовідносини провізорів у колективі.

Взаємовідносини провізорів/фармацевтів із медичними представниками.

Тема 4. Морально-психологічний клімат у колективі

Система цінностей, правила, психологічний клімат. Етичні кодекси.

Корпоративна культура аптечних\фармацевтичних закладів. Складові корпоративної культури.

Імідж аптечного закладу. Лояльність або залученість колективу. Види корпоративних культур. Моніторинг корпоративної культури.

Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку

Тема 5. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних / фармацевтичних організаціях

Управлінська етика: визначення, сутність. Основні ознаки колективу. Обмеження, які заважають роботі колективу.

Вимірювання ступеня зрілості колективу за В. Зигертом та Л. Ланг. Формування етичних норм і культури підприємництва в організаціях.

Етичні кодекси робітників і службовців. Етичні відносини в колективі.

Загальні принципи спілкування керівника із підлеглими. Етичні аспекти адаптації нових працівників та молодих фахівців.

Оцінка персоналу. Навчання персоналу.

Тема 6. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників

Життєві цінності та пріоритети фармацевтичних працівників. Ієрархія потреб провізора (фармацевта).

Роль мотивації в діяльності провізора (фармацевта). Форми стимулювання праці. Методи мотивації: економічний метод, нові завдання: «збагачення роботи», залучення до керівництва. Демотивуючі фактори, які заважають роботі аптек.

Стрес. Емоційна виснаженість. Причини незадоволеності від роботи та шляхи їх усунення.

Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок

Неетичні дії суб'єктів ринку. Критерії ВООЗ щодо просування ЛЗ на ринок. Мета критеріїв, сфера їх використання. Правила належної промоції фармацевтичними компаніями лікарських засобів професіоналам охорони здоров'я.

Рекламування ЛЗ серед лікарів та населення. Робота медичних представників. Симпозіуми та наукові наради як спосіб просування ЛЗ.

Вимоги до інформації в інструкціях з медичного призначення ЛЗ. Упаковка та маркування.

Постмаркетингові дослідження.

Самостійне лікування безрецептурними ЛЗ.

Тема 8. Етика бізнесу у фармації

Соціальна відповідальність бізнесу: «за» і «проти». Труднощі та перспективи фармацевтичної індустрії.

Порушення принципів етики при просуванні ЛЗ на ринок.

Етика ділових відносин. Мовна та психологічна культура ділового спілкування. Невербальні засоби в діловій мовній практиці.

Особливості ведення бізнесу в інших країнах.

Тема 9. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації

Історія становлення біоетики.

Правила і принципи біоетики. Біоетичні аспекти клінічних випробувань нових ЛЗ. Захист прав пацієнтів при проведенні клінічних випробувань нових та генеричних ЛЗ.

Роль Етичних комітетів. Концепція «3R» Расела та Берча.

Тема 10. Етичний кодекс фармацевтичного працівника. Права та відповідальність фармацевтичного працівника

Етичний кодекс фармацевтичних працівників України.

Права та обов'язки провізора (фармацевта). Соціальний захист фармацевтичного працівника. Належне виконання професійних обов'язків. Неналежне виконання професійних обов'язків.

Правопорушення і відповідальність. Види відповідальності: дисциплінарна, матеріальна, моральна, адміністративна та кримінальна.

Ятрогенні захворювання і помилки провізорів. Попередження помилок провізорів.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів та тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	Лек.	Прак.	Сем.	Інд.	С. р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Етика і деонтологія у фармації						
Змістовий модуль 1. Етичні, біоетичні та деонтологічні аспекти – складові моральності фармацевтичних працівників						
Тема 1. Професійна етика фармацевтичних працівників	8	1	–	2	–	5
Тема 2. Професійна моральність фармацевтичних працівників	10	1	–	4	–	5
Тема 3. Основи професійних комунікацій	13	2	–	6	–	5
Тема 4. Морально-психологічний клімат в колективі	7,5	0,5	–	2	–	5
Разом за змістовим модулем 1	38,5	4,5	–	14	–	20
Змістовий модуль 2. Етичні, біоетичні та деонтологічні основи взаємодії суб'єктів на фармацевтичному ринку						
Тема 5. Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних / фармацевтичних організаціях	8	1	–	2	–	5
Тема 6. Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	9,5	0,5	–	4	–	5
Тема 7. Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	8	1	–	2	–	5
Тема 8. Етика бізнесу у фармації	8	1	–	2	–	5
Тема 9. Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	8	1	–	2	–	5
Тема 10. Етичний кодекс фармацевтичного працівника. Його права та відповідальність	10	1	–	4	–	5
Разом за змістовим модулем 2	51,5	5,5	–	16	–	30
Усього годин	90	10	–	30	–	50

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Професійна етика та професійна моральність фармацевтичних працівників	2
2.	Етика взаємовідносин суб'єктів фармації	2
3.	Етика і взаємовідносини в аптечному колективі	2
4.	Етика бізнесу у фармації	2
5.	Основи біоетики. Етичний кодекс фармацевтичного працівника	2
Разом		10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Етика в системі знань про мораль	2
2.	Етична поведінка та професійна моральність фармацевтичних працівників	2
3.	Роль моральних чинників у діяльності фармацевта	2
4.	Основи професійних комунікацій	2
5.	Етика взаємовідносин провізора та відвідувачів аптек	2
6.	Етичні принципи взаємовідносин провізора та лікаря. Взаємостосунки між співробітниками аптеки та торговими медичними представниками	2
7.	Морально-психологічний клімат у колективі	2
8.	Контроль засвоєння змістового модуля 1	2
9.	Етичні аспекти керівництва аптечним колективом	2
10.	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	2
11.	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фармацевтичний ринок	2
12.	Етика бізнесу у фармації	2
13.	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	2
14.	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	2
15.	Контроль засвоєння змістового модуля 2	2
Разом		30

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Професійна етика фармацевтичних працівників	5
2.	Професійна моральність фармацевтичних працівників	5
3.	Основи професійних комунікацій	5
4.	Морально-психологічний клімат в колективі	5
5.	Етичні аспекти керівництва трудовими колективами в аптечних/фармацевтичних організаціях	5
6.	Стимулювання роботи фармацевтичних працівників	5
7.	Етичні та біоетичні принципи просування лікарських засобів на фар-мацевтичний ринок	5
8.	Бізнес-етика у фармації	5
9.	Біоетика як сучасний напрямок медицини та фармації	5
10.	Права та відповідальність фармацевтичного працівника	5
Разом		50

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

У кожному із двох змістових модулів дисципліни передбачається написання і захист студентом по одному реферату.

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Впродовж вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як **поточному** (на кожному занятті), **проміжному** (перевірка засвоєння змістових модулів), так і **підсумковому** (залік).

Поточний контроль здійснюється на кожному семінарському занятті відповідно конкретним цілям теми, під час індивідуальної роботи викладача зі студентом для тих тем, які студент опрацьовує самостійно.

У модулі 1 (дисципліні) передбачається два проміжні контролю засвоєння змістових модулів.

Поточний та проміжний контроль змістових модулів дає можливість заробити студенту до **180 балів**. **Проміжний контроль** змістових модулів включає контроль теоретичних знань, тестовий контроль та контроль практичних умінь та навичок (розв'язування ситуаційних задач).

Підсумковий контроль (залік) здійснюється по завершенню вивчення всіх тем модуля 1. До підсумкового контролю допускаються студенти, які на час його проведення виконали всі види робіт, передбачених навчальною програмою.

Підсумковий контроль (залік) вважається зарахованим, якщо студент при вивченні дисципліни за результатами своєї поточної успішності та внаслідок проміжного контролю його знань, практичних умінь та навичок за матеріалами змістового модуля 1 та змістового модуля 2 набрав не менше, ніж **121 бал**.

16. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність та під час проміжних контролів змістових модулів, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі (**13×15=195 балів**) із врахуванням максимально можливого результату оцінювання виконання студентом індивідуальної роботи (**5 балів**) й становить **195+5=200 балів**.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність та під час проміжних контролів змістових модулів, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі (**8×15=1120 балів**) із врахуванням мінімально можливого результату оцінювання виконання студентом двох індивідуальних завдань (**1 бал**) й становить **120+1=121 бал**.

Номер модуля, кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість семінарських занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання 1				
			«5»	«4»	«3»	«2»					
Модуль 1 90 / 3	2 (№№ 1-2)	15	13	10	8	0	5	3	1	–	121

Оцінювання самостійної роботи студента. Самостійна робота студента, яка передбачена темою заняття разом із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Оцінювання модуля та дисципліни. Оцінка за модуль та з дисципліни визначається як сума підсумкового балів за поточну навчальну діяльність та балів за виконання двох індивідуальних завдань і відображається за **200-бальною** шкалою.

Підсумкове оцінювання навчальної дисципліни проводиться у формі заліку за двобальною шкалою: «**зараховано**» або «**не зараховано**».

Студент отримує оцінку «**зараховано**», якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою програмою з дисципліни; відвідав всі навчальні заняття – лекції та семінари, передбачені навчальним планом (при наявності пропущених або не зарахованих занять – своєчасно їх відпрацював); при вивченні навчальної дисципліни набрав загальну кількість балів не меншу, ніж **121**.

Студент отримує оцінку «**не зараховано**», якщо він має не відпрацьовані пропущені або не зараховані лекційні та/або семінарські заняття й набрав загальну кількість балів меншу, ніж **121**.

17. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

17.1 Базова

1. Захарчук О.І. Деонтологія в медицині: навчальний посібник. Видання друге, доповнене / О.І. Захарчук, М.І. Кривчанська. – Чернівці: Медуніверситет, 2019. – 242 с.
2. Степанчук В.В. Етика і деонтологія у фармації: Навчальний посібник / В.В. Степанчук, О.І. Захарчук, С.В. Юрнюк. – Чернівці: Медуніверситет, 2020. – 147 с.
3. Мнушко З.Н., Дихтярева Н.М., Чернобровая Н.В. и др. Фармацевтическая этика и деонтология. Тексты лекций. – Х.: Из-во НФАУ: Золотые страницы, 2002.- С. 60 – 75.
4. Належні практики у фармації: практикум для студ. вищих мед. навч. закладів / Гудзь Н. І., Калинюк Т. Г., Білоус С. Б., Сметаніна К. І. ; за ред. Т. Г. Калинюка. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 368 с.
5. Можеловский Н.Н. Перспективы самолечения// Еженедельник Аптека. – 2003. - №11. – С. 7 - 9.
6. Назар П.С., Віленський Ю.П. Основи медичної етики. - К.: „Здоров'я ". - 2002. – 341 с.

17.2. Допоміжна

1. Грандо А.А. Лікарська етика і медична деонтологія.- 2-е видавництво, переробл. і доп.- К.: Вища шк., 1988. - 192с.
2. Котвіцька А.А. Дослідження впровадження етичного кодексу фармацевтичних працівників України у практичну діяльність / А.А. Котвіцька, І.О. Сурікова, Н.Б. Гавриш // Соціальна фармація в охороні здоров'я. – 2015. – № 1. – С. 45-52.
3. Котвіцька А.А. Ретроспективний огляд формування моральних принципів медичної та фармацевтичної етики / А.А. Котвіцька, Н.В. Чмихало // Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики : матеріали II Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. 27-28 берез. 2014 р., м. Харків. – Х. : Вид-во НФаУ. – 2014. – С. 101-103.
4. Малец Л. Корпоративная этика : практические рекомендации для лидера / Л. Малец // Персонал. – 2001. – № 2 (62). – С. 72-73.
5. Менабде Н. Надлежащая аптечная практика (НАП) в общественной и больничной аптеках / Н. Менабде, Е. Егоренкова // Провизор. – 1999. – № 18. – С. 26-28.
6. Мешковский А.П. ВОЗ о роли фармацевтов /А.П. Мешковский // Фарматека. – 1999.– № 6.– С.3-5.
7. Мнушко З.Н. Знание профессиональной этики и деонтологии – составляющая успеха в деятельности провизора / З.Н. Мнушко, З.Р. Сафиулина, И.В. Пестун, И.Л. Оккерт // Провизор. – 2011. – № 6. – С. 30-35.
8. Носик О.М. Вплив корпоративної культури на ефективність функціонування підприємства / О.М. Носик, Г.Д. Буніна // Професійний менеджмент в сучасних умовах

розвитку ринку : матеріали доп. IV наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 3 листопа. 2015 р. – X. – 2015. – С. 22-23.

9. Пашков В.М. Загрози у галузі охорони здоров'я. Господарсько-правова характеристика та класифікація / В.М. Пашков // *Еженедельник АПТЕКА.* – 2007. – №29 (600). – С. 98-99.
10. Провізор як провідник принципів біоетики у фармацевтичній практиці / О.М. Грищенко, В.Л. Кулініченко, О.М. Тернова, В.І. Годорова // *Фармац. журн.* – 2003. – № 4. – С. 46-50.
11. Сафиулина З.Р. Современные проблемы создания и использования торговых наименований лекарственных препаратов / З.Р. Сафиулина, З.Н. Мнушко, И.В. Тиманюк // *Менеджмент та маркетинг у складі сучасної економіки, науки, освіти, практики: Матеріали Міжнародної науково-практичної Internet-конференції (м. Харків, 28-29 березня 2013 р.)* – Харків. – 2013. – С. 256-262.
12. Фармацевтическая опека – важнейший аспект клинической фармации / И.А. Зупанец, В.П.Черних, С.Б. Попов, Н.В. Бездетко // *Провизор.* – 2000. – № 11. – С. 6-7.
13. Фармацевтичне право як базова основа вдосконалення соціальних і морально-етичних правовідносин між лікарем, хворим і провізором у фармацевтичному бізнес середовищі / В.О.Шаповалова, З.С. Галаван, С.І. Зброжек, В.В. Шаповалов, Л.О. Гуторова // *Фармац. журн.* – 2006. – № 2. – С. 33–38.
14. Ходаковская Ю. Стандарты – элемент вашего бренда / Ю. Ходаковская // *Фармvivat.* – 2006. – №3. – С. 4-5.
15. Чебаненко Н. Тандем – продавец – покупатель : секреты успешных продаж / Н. Чебаненко // *Фармvivat.* – 2006. – № 2. – С. 9-10.

17.3 Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ – <http://moodle.bsnu.edu.ua/>
2. Журнал «Маркетинг и реклама» – www.mr.com.ua/o-zhurnale.html
3. Журнал «Вісник фармації» – www.nbu.gov.ua/old_jrn/Chem.../index.html
4. Журнал «Провізор» – www.provisor.com.ua/
5. Маркетинг газета – <http://www.uam.in.ua/rus/projects/marketing-newspaper/archive.php>
6. Маркетинговые исследования в Украине – marketing-research.in.ua
7. Наукова бібліотека – <http://lib.nuph.edu.ua>
8. Освіта в Україні – www.osvita.com.ua/universities/
9. Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://zakon.rada.gov.ua>
10. УАМ: Журнал «Маркетинг в Україні» – uam.in.ua/rus/projects/marketing-in-ua/
11. Фармацевтичний журнал: науково-практичний журнал – www.nbu.gov.ua/old_jrn/Chem.../index.html

18. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Захарчук Олександр Іванович – завідувач, доктор медичних наук, професор
2. Ежнед Марія Ахмелівна - асистент кафедри
3. Степанчук Володимир Володимирович – кандидат медичних наук, доцент